

ЕКСПОРТНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Залізнюк Вікторія Петрівна

к.е.н., докторант Таврійського національного університету
імені В.І. Вернадського

В умовах глобалізації одним з найважливіших елементів продовольчої безпеки країни є активна експортна політика та нарощування експортного потенціалу. Досвід провідних країн показує, що конкурентоспроможний експорт - це результат цілеспрямованої політики держави, орієнтованої на підтримку провідних галузей національної економіки, створення сприятливих умов для їх виходу на світові ринки.

Найбільш ефективною в сучасних умовах експортною стратегією для України є стратегія диверсифікації сільськогосподарського та продовольчого експорту, що дозволяє органічно поєднувати і комерціалізувати в експортній продукції всю сукупність конкурентоутворюючих чинників - ресурсних, трудових, виробничих, технологічних, інтелектуальних. Головною конкурентною перевагою України на міжнародному ринку продовольства повинен стати ресурс масштабу та різноманіття чинників конкурентоспроможності, об'єднаних на базі передових науково-технічних досягнень. Унікальна комбінація наявних порівняльних переваг, «не скасовуючи спеціалізацію України в окремих сегментах світового ринку, в стратегічному плані більш кращою робить ставку на різноманітність і розширення асортименту товарів і послуг, що поставляються на експорт» [1].

Диверсифікація сільськогосподарського та продовольчого експорту сприяє більш рівномірному розподілу доходів і вирівнюванню рентабельності АПК, а також забезпечує стійкість результатів експорту, зростання валютних надходжень, вихід на нові перспективні ринки продовольства та сільськогосподарської сировини. Політика

диверсифікації в сфері аграрного виробництва і продовольства дозволяє зменшити торгово-політичні, комерційні та інші ризики інтеграції в світову економіку. Поряд з цим диверсифікація аграрного експорту надає позитивний ефект на процес імпортозаміщення, стимульований підвищенням інвестиційної активності в сфері АПК.

Світовим ринком в найближчій перспективі можуть бути затребувані найрізноманітніші можливості реалізації потенціалу України. В даний час найбільш реальним резервом розширення вітчизняного експорту є комерціалізація територіальних переваг України. Фактор території дає країні значну свободу у формуванні її міжнародної спеціалізації, а також розвивати екологіємі експортні виробництва і нарощувати експорт екологічно чистої сільськогосподарської продукції [2]. В цьому випадку при певній участі держави повинна бути вибудована ефективна система міжнародної сертифікації вітчизняної аграрної та продовольчої продукції, що буде істотно підвищувати її вартість.

Для практичного здійснення курсу на диверсифікацію сільськогосподарського експорту з урахуванням певних галузевих і географічних пріоритетів його розвитку, повинна бути розвинена національна система підтримки експорту, що базується на кращих світових практиках у даній сфері і здатна забезпечити конкурентні умови діяльності національних підприємств на зовнішніх ринках. При диверсифікації експорту зусилля і ресурси держави зосереджуються, в першу чергу, на впровадженні сучасних універсальних і ефективних інструментів підтримки сільськогосподарського експорту, забезпечення доступу до них для максимально широкого кола підприємців, зняття всіх необґрунтованих, надлишкових обмежень для ведення експортної діяльності. Важлива роль держави полягає також у створенні умов для раціонального використання національних ресурсів - праці, землі та капіталу – з метою підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу країни.

Для забезпечення стимулів розвитку експортної орієнтації АПК в світовій практиці поширений такий набір інструментів, як: прямі і непрямі субсидії експортерам, кредитування аграрного сектора економіки, фінансування інноваційної діяльності та розвиток інфраструктури сільського господарства, державні закупівлі продовольчої продукції тощо [1]. Особливо значущу роль відіграє державне субсидування, завдяки якому експортери продовольства і сільськогосподарської сировини отримують можливість виходити на зовнішні ринки з продукцією, ціни на яку нижче цін конкурентів. Завдяки тому, що субсидії покривають частину витрат національних виробників, внутрішній продовольчий ринок отримує більш надійний захист від іноземної конкуренції. Слід підкреслити, що субсидування експорту продовольчих і сільськогосподарських ресурсів є найбільш простим і часто вживаним методом стимулювання експорту і зростання цінової конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Субсидування реалізується в формі виплат виробникам сільськогосподарської продукції дотацій з бюджету для покриття різниці між собівартістю і експортними цінами на продукцію, що поставляється за кордон.

Експортна стратегія і формування комплексної національної системи підтримки продовольчого експорту мають на меті посилення позицій України на перспективних світових ринках. Цей багатофакторний процес протікає в умовах швидко мінливих трендів у внутрішньому та міжнародному життях. У зв'язку з цим при розробці стратегії слід враховувати вплив наступних факторів:

- 1) посилення елементів протекціонізму в політиці багатьох країн на тлі зростання глобальної конкуренції, що може вести до встановлення нових торгових та інвестиційних бар'єрів для доступу України на продовольчі ринки даних країн;

2) підвищення ролі глобальних регуляторів і подальшої лібералізації міжнародної торгівлі в рамках окремих інтеграційних об'єднань, що означає для України істотне погіршення умов доступу на ринки;

3) участь України в СОТ, яке, з одного боку, обмежує свободу маневру у використанні фінансових інструментів підтримки експорту сільгосппродукції й продовольства, а з іншого - створює передумови для зниження і усунення бар'єрів на зовнішніх ринках.

Отже, послідовна реалізація заходів з розвитку механізмів підтримки експорту дозволить перейти до більш ефективної, експансіоністської експортної політики, орієнтованої на активне використання можливостей зовнішніх ринків і діяльності на них українських експортерів. Зміщення акцентів на користь активної експортної політики дасть помітний ефект для зростання кількості підприємств-експортерів продовольства та сільськогосподарської сировини й поліпшення товарної структури експорту.

Література:

1. Арапова О. Державне стимулювання експорту українських підприємств / О. Арапова, В. Песчанська, А. Смородінова // Науковий вісник ОНЕУ. – 2014.– № 9. – С. 4 – 13.

2. Даниленко А. С. Організаційно-економічні засади реалізації експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств / А. С. Даниленко. // Економіка та управління АПК. – 2013. – №11. – С. 5–10.

3. Карасьова Н.А. Вектори експортних потоків аграрного сектору України / Н.А. Карасьова // Економіка АПК. – 2016. – № 8. – С. 41-48.